پرۆفیسۆر چەیم کۆڤمان تایبەت بۆ گولان:

سیاسەتی ئەمەریکا و گەرەنتی پاراستنی کوردستان

بەشی دووەم

سیاسەتی ئەمەریکا دوای شەڕی عێراق

لەبەشی یەکەمی ئەم باسەدا کە پرۆفیسۆر چەیم کۆڤمان تایبەت بۆ گولان نووسیویەتی و لە ژمارە ٦١٤ی ڕۆژی ٢٠٠٦/١٢/١١ بڵاوکرابۆوە، باسی لە بارودۆخی ئاڵۆزی عێراق و چۆنییەتی ڕێکخستنەوەی سیاسەتی ئەمەریکای بۆ تەنگژەی عێراق خستبووە ڕوو، لەم بەشەشدا کە شەوی ٢٠ لەسەر ٢١ی ٢٠٠٦/١٢ تایبەت بۆ گولانی ناردووە، لە سیاسەتی ئەمەریکای بەرامبەر هەرێمی کوردستان و ئەو هەڕەشانەی ڕووبەڕووی هەرێمی کوردستان دەبنەوە، ورووژاندووە، ئەمەش دەقی بەشی دووەمی وتارەکەی کۆڤمانە، دەقە ئینگلیزیەکەش لە سایتی گولان بڵاوکراوەتەوە.

سەرچاوەی هەڕەشەکان

ڕاستییەکی حاشا هەڵنەگرە کە کورد گەورەترین نەتەوەی ئەم جیهانەیە کە دەوڵەتی نییە، هەموو کەسێک ئەوە دەزانێت کە کوردەکانی عێراق سەرەڕوەریی و سەربەخۆییان لە خۆبەڕێوەبردنێکی هەرێمییان لەگەڵ عێراقدا لاپەسەندترە. هەروەها زۆربەی "ئەگەر لە زۆربەش زیاتر نەبێت" کوردەکانی تورکیا و ئێران و سوریا دەخوازن ئەگەر بۆیان بکرێت بە هەمان شێوە هەرێمێکی خۆبەڕێوەبردن یان سەربەخۆیان هەبێت.

بەڵام زۆربەی چاودێرانیش لەسەر ئەو ڕایە هاوکۆکن کە هیچ کام لەمانە لە بارودۆخی ئێستادا مومکین نین. لەبەر ئەوەی ئەگەر کورد بە ڕەسمی بڕیاری سەربەخۆی بدات، ئەوا گەرەنتی پاراستنی ئەمەریکا بۆ کوردستانی عێراق کۆتایی دێت.

لە هەمانکاتدا هیچ کام لە تورکیا و سوریا و ئێرانیش ئامادە نین، مافێکی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردەکانی خۆیان بسەلمێنن، ئەگەر هێزێکی گەورەی دەرەکی هاوکارییەکی ڕاستەقینەی کوردەکان نەکات.

هەربۆیە مەسەلەی گەوهەری بۆ ئایندەی ئاسایشی کوردستان بەوجۆرەیە کە هەرێمێک چوار پارێزگاری بێت لەگەڵ عێراقدا "کەرکووکیش" لە چوارچێوەی ئەو هەرێمەدا بێت، ئەمەش لەلایەن دەستووری عێراقەوە پشتگیری لێدەکرێت یان پارێزگاری بەو هەرێمەی ئێستای بکات، بەتایبەتی دوای ئەوەی زۆربەی یان هەموو هێزەکانی ئەمەریکا عێراق بەجێدەهێڵن. ئینجا ئەم کشانەوەی ئەمەریکا دەکەوێتە پێش تەواوبوونی خولی سەرۆکایەتی بوش و هاتنی سەرۆکی نوێ، یان دواتر، بەڵام ئەمە لە ئایندەیەکی نزیکدا ڕوو دەدات.

لەم حاڵەتەدا کوردستان ڕووبەڕووی چوار سەرچاوەی هەڕەشە دەبێتەوە، سێیان لەم هەڕەشانە ئاساییین. کە هەڕەشەی هەر سێ حکومەتی عێراق، تورکیا، ئێرانە، بەڵام چوارەمیان ئەگەری گۆڕانکارییە لە سیاسەتی ئەمەریکادا بەرامبەر هەرێمەکە.. لەم باسەدا بە جیا باسی هەر یەکەیان دەکەم..

ئەو هەڕەشانە ڕووبەڕووی کوردستان دەبنەوە:
یەکەم/ عێراق

ئەگەر کورد بە ڕەسمی بڕیاری سەربەخۆی بدات، ئەوا گەرەنتی پاراستنی ئەمەریکا بۆ کوردستانی عێراق کۆتایی دێت

هەڕەشەی عێراق بۆ سەر کوردستان لە قۆناغی ئێستادا زۆر زەق نییە، شیعە تەقلیدییەکان و سەرکردە سیاسییەکانیشیان بێجگە لەوەی حەزیان بە مافی خۆبەڕێوەبردن بۆ کورد نییە، لە هەمانکاتدا ترسیان لەوەش هەیە کە ئەم شەڕەیان لەگەڵ سوننە ببێتە هۆکاری زیاتر بەهێزبوونی کورد.

ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ بەهاری ٢٠٠٥ ئیئتلافی شیعە کە هێزی سیاسی باڵادەست بوو لە عێراقدا، گەیشتە ئەو قەناعەتەی بۆ ئەوەی لایەنی شیعە بتوانێت باڵادەستی خۆی لە حکومەتی ناوەندی بەغدا بپارێزێت، ئەوا پێویستە هاریکاری کورد بە دەست بهێنێت، ئەمەش بەو مانایە دەبێ باجی ئەم هاوکارییە بە کورد بدەن، زۆر گرنگە کە خۆبەڕێوەبردنی هەرێمی کوردستان لەناو دەستووری عێراقیدا نووسرایەوە، شیعە بە دوو دڵییەوە ئەم هەنگاوەیان هەڵگرت، بەڵام چاریشیان نەبوو. لەو کاتەوە بۆچوونی شیعە لەسەر ئەم مەسەلەیە جیاواز و هەمە لایەنە.

لە کاتێکدا ئەنجوومەنی باڵای شۆڕشی ئیسلامی لە عێراق و زۆربەی زۆری هاوبەندی شیعە، یاسای هەرێمەکانیان "بۆ باشوور زیاتر لە باکوور" لاپەسەند بوو، یان لانی کەم بۆ پشتگیری چەمکەکە، بەڵام موقتەدا سەدر و لایەنگیرانی تا ئەوپەڕی دژی وەستانەوە و کاتێک ئەنجوومەنی نوێنەرانی عێراق یاسای هەرێمەکانی خستە دەنگدانەوە لە ٢٠٠٦/١٠/ ١١ بۆ دەسەڵاتداران بە هەرێمەکان بە مەرجی دواخستنی ١٨ مانگ، سەدرییەکان چوونە پاڵ سونەکان و دەنگیان بۆ نەدا، ئەمەش ئەگەری ئەوەی هەیە پێش ئەوە ڕیفراندۆم لەسەر هەرێمی کوردستان ئەنجامبدرێ، گۆڕانکاری لە بیروبۆچوونی شیعەکان دروست بووە.

دوو فاکتەری کاریگەر لەسەر ڕەفتاری شیعە هەیە:

یەکەمیان: دەسەڵاتی حکومەتی ناوەندی

دووەمیان: ڕەفتاری کورد

شیعە حەز دەکەن حکومەتی ناوەندی هەژموون و باڵادەستی شیعەی هەر تیادا بمێنێ. بەڵام لاواز بێت، هەتا ئەگەر پێشنیاری "حکومەتێکی نیشتمانی یەکگرتووش" بکرێت و لەناو ئەو حکوومەتەدا پارتە سەرەکییەکانی سوننەی تێدا بێ، بەڵام سەدرییەکانی تێدا نەبێت.

– ناکۆکی و دڵەڕاوکێ نێوان کۆمەڵگەی عەرەبی سوننە و عەرەبی شیعە لە ئاستێکی بەرزدا دەمێنێتەوە، شەڕی ناوخۆی نێوانیشیان لە ناوچانەی شیعە زۆرینەیە و سونە کەمینەیە و بە پێچەوانەشەوە دەگاتە ئاستی پاکتاوی مەزهەبی، بەم دواییە هێزەکانی شیعە هەوڵیانداوە کە لە ناوچەکانی باکووری بەغدا تەنیا هێزەکانی شیعە کۆنترۆڵی بکات، ئەمەش لە پێناوی ئەوەی بتوانن گەڕەکە شیعە نشینەکان لە سوننە نشینەکان جیا بکەنەوە.

دیفتاکتۆی دابەشبوونی شیعەستان، سونەستان، کوردستان

سەرەنجام ئەم دابەشبوونە دەبێ لەلایەن حکوومەتی عێراقەوە دانی پێدابنرێت، لەبەر ئەوەی ئەم حکومەتە تەنیا کۆنترۆڵی ئەو ناوچانەی پێدەکرێت کە شیعە تیایدا باڵادەست دەبێت. ئەمەش تەنگژەیەکی ڕاستەقینە لەنێو کۆمەڵگەی شیعیدا دروست دەکات، سیاسەتی سەرەکی لێرەدا دەبێتە "شیعەستان" ئەم شیعەستانە بەردەوام لەبەردەم ئەو چوار پارێزگایە عەرەبی سوننە "سونەستان" دەبێت، هەربۆیە هەتا ئەو کاتەی پاکتاوی مەزهەبی نێوانیان دەگاتە ئەوپەڕی شەڕی نێوان سونە و شیعە هەر بەردوام دەبێت.

لەم بارودۆخەدا هەوڵدان بۆ کەمکردنەوەی دەسەڵاتی خۆبەڕێوەبردنی کوردستان نابێتە مەسەلەیەکی گرنگ لە سیاسەتی شیعەکاندا، بەڵام ئەوەش مەترسییە، کاتێک شیعە کۆنترۆڵی ٩ پارێزگای باشوور هەروەها بەشی زۆر یان هەموو

هیچ کام لە تورکیا و سوریا و ئێرانیش ئامادە نین، مافێکی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردەکانی خۆیان بسەلمێنن، ئەگەر هێزێکی گەورەی دەرەکی هاوکارییەکی ڕاستەقینەی کوردەکان نەکات

بەغداش بکات، لەم حاڵەتەشدا کە هەرێمی باشوور هەست بە ئازادی دەکات، هەوڵدەدەن پشتگیری لە هەرێمی باکوور "هەرێمی کوردستان" بکشێنەوە.

بەبێ سازدانی ڕیفراندۆمیش هەرێمی کوردستان هەر دەمێنێتەوە، بەڵام بۆ کوردستان ئەوە باشترە کە لەسەر ڕەهەندی دوور مەودا و مامناوەندی ئەم مانەوەیە بەشێوەیەکی فەرمی و نێودەوڵەتی بێت.

ئەمەش بەو مانایەی کوردی عێراق پاڵپشتییەکی بەهێزیان دەبێت بۆ ئەوەی بتوانن لەگەڵ پارتە سەرەکییەکانی شیعە لەم هاوکێشەیەدا سوودمەندبن و بۆ ئەوەی خۆشیان لە هەندێک کێشە دووربخەنەوە پێویستە:

١- کورد هەتا ئێستا لەشەڕی نێوان شیعە و سوننەدا پشتگیری هیچ لایەکی نەکردووە، بەڵام باشتر دەبێت بۆ کورد ئەگەر ڕێگەیەک بدۆزنەوە هاریکاری کۆمەڵگەی شیعە بکەن بۆ ئەوەی بتوانن لە خۆیان دڵنیابن.

٢- شێوازی ئەم هاریکاریکردنەی کورد بۆ شیعە هەرچۆنێک بێت گرنگ نییە و کورد مولزم نییە هێز بنرێت بۆ پشتگیری شیعە، بەڵام ئەوە گرنگە لەناو کۆمەڵگەی شیعە و سەرکردە سیاسیەکان دیدێکی فراوان بەو جۆرە بێتە ئاراوە دەتوانن پشت بە کورد ببەستن نەک هەر بۆ ئێستا بەڵکو بۆ ئایندەش.

٣- ئەگەر شیعەی عێراق بگەنە ئەم قەناعەتە، ئەوا ئەو ڕیفراندۆمەی کە بەنیازن بکرێت ئەنجامدەدرێت، بەڵام ئەگەر نەگەنە قەناعەت ئەو ریفراندۆمە ناکرێت.

٤- لەبەر هەمان هۆکار، کارێکی ڕەوایە کورد هەوڵبدات کە لە ریفراندۆمی یەکلاکردنەوەی چارەنووسی کەرکووک زۆرینە مسۆگەر بکات، بەڵام دەبێ بۆ بەڕێوەبردنی شارەکە پشت بە پێکەوە ژیان ببەستێ نەک هەوڵدان بۆ پاکتاوی ڕەگەزی، ئەمە لەکاتێکدا دەبێ ئەوەش بزانن کە بە تورکمانەکان و عەرەبەکانەوە بە توندی دژی ئەم سیاسەتە ڕادەوەستن، بەڵام ئیزعاجی شیعە و ئەمەریکا و تورکیا هێندەگرنگ نابێ.

٥- هەوڵدان بۆ ململانێ و کۆنترۆڵکردنی موسڵ کارێکی لۆژیکانە نابێت بۆ کورد، ئەمە بەلەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە کورد وابیر دەکاتەوە کە لە ڕووی مێژووییەوە ئەو ناوچەیە ناوچەیەکی کوردنشین بوە، بەڵام ڕاستییەکەی ئەوەیە لە نیسانی ٢٠٠٣ کورد لە ناوشاری موسڵ کەمینە بووە، بۆیە دەسکەوتێکی زۆر گرنگە بۆ کورد ئەگەر پارێزگای موسڵ دابەشبکرێت، بەڵام دەستووری عێراق ئاماژەی بەمە نەکردووە.

هەتا ئێستا شەڕە گەورەکەی باشوور، سەرنجێکی ئەوتۆی لەسەر شەڕە بچووکەکەی موسڵ دروست نەکردووە، بەڵام ئەم واقیعە هەتا سەر وا نامێنێتەوە و کێشەی موسڵیش بە جۆرێک دەبێتە جێگەی سەرنج، کە دۆست و دوژمن پێی ئیزعاج دەبێت.

دووەم/ ئێران

لەکاتێکدا ئێران مەترسی جیابوونەوەی کوردی هەیە، نزیکەی ٤٥ ملیۆن شیعەی فارسی زمان هەژموونیان بەسەر وڵاتدا کێشاوە و، لەباری واقعیشدا ترسی سەرکەوتنی هیچ بزاڤێکی کوردی و غەیرەی کوردی بۆ سەرکەوتن لە ئارادا نییە، لەلایەکی دیکەش وێڕای گوشاری ئەمەریکا و ئیسرائیل و ئەوروپا و حکومەتە عەرەبییە سونییەکان بەڵام هیچ ئومێدێک بۆ گۆڕینی ڕژێمی ئێرانی بوونی نییە، ئێرانییەکان وەک خەڵکانی دیکە نەتەوە پەرستن، لەکاتێکدا زۆربەیان لەگەڵ حکومەت ڕازی نین، بەڵام لەبەر ئەوەی ئەمەریکا هێزێکی دەرەکی هەڕەشەیان لێدەکات زیاتر لە دەوری حکومەتەکەیان گرد بوونەتەوە.

ئێران بەم شێوەیەی ئێستای بەشێوەیەکی حەسم دژی کوردستان ڕەفتاردەکات تەنیالەیەک حاڵەتدا نەبێت، ئەگەرکوردی عێراق هاندەر و پشتگیر نەبێ بۆ هەوڵەکانی ئەمەریکا بۆ پشتگیری و هاندانی بزاڤی سەربەخۆیی کورد لە ئێراندا، لەم هاوکێشەیەدا کورد لە پێگەیەکی قورسدایە، کەوتۆتە نێوان ماشەی دۆستی ئێستا و ئەوانە لەوانەیە لە ئایندەدا ببنە دوژمنی، بەڵام ئەوەی بۆ کورد گرنگە لەبەرچاوی بگرێت، ئەوەیە دەبێ بزانێت کە ویلایەتەیەکگرتووەکانی ئەمەریکا و ئێرانیش بەردەوام دوو هێزی گەورە دەبن لەناوچەکەدا هێزەکەش بەلای ئێراندا دەشکێتەوە.

سێیەم /تورکیا

بێگومان تورکیا وەک گەورەترین هەڕەشە بۆ سەلامەتی کوردستان دەمێنێتەوە، چەندین جار سوپای تورکیا هاتۆتە کوردستانی عێراق و بەهاوکاری ڕژێمی بەغدا هێرشی کردۆتە سەر کوردستان.

لە نیسانی ٢٠٠٣ "واتە لەکاتی ڕووخانی ڕژێمی پێشووی عێراقدا" سێیەکی گەورەی زرێپۆشی کە نزیکەی ٦٠ هەزار سەرباز بوو هێنایە سەر سنووری عێراق و بانگێشەی ئەوەی خستەڕوو، کە ئامادەیە ئەرکی پاراستنی باکووری عێراق بگرێتە ئەستۆ، لەگەڵ ئەوەش ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا بە تورکیای ڕاگەیاند بۆ دەرەوە، کەچی ژەنراڵە گەورەکانی سوپای تورکیا وتووێژی ئەوەیان دەکرد، دەبێ بەهەر ڕێگەیەک بێت دەست لەکاروباری ئەو هەرێمە وەربدەن و ئەمەریکا بترسێنن، ئەمە لەکاتێکدا تەنیا ٢٠٠٠ هەزار سەربازی ئەمەریکی "ئەوانیش بە پەرەشووت دابەزیبوون" لە کوردستان هەبوون.

بۆ ئەوەی تورکیا ئەم کارە بکات، پێش هەر شتێک ژەنراڵ حیلمی ئۆزکرک سەرۆک ئەرکانی تورکیا بڕیاریدا دژی ئەم چەمکەی ئەمەریکا ڕابوەستێ، وێڕای هەموو ئەمانە ئەم ڕووداوە ئەوە پیشاندەدات کە چۆن ڕەفتاری توندڕەوانەی تورکەکان دژی هەموو شتێک ڕادەوەستن کە بۆنی جیابوونەوەی کوردی لێ بێت، هەتا ناڕاستەوخۆش بێت.

لە دوای ساڵی ٢٠٠٣ شەوە، کوردەکانی عێراق ڕێگەیان داوە کە هێزەکانی پەکەکە لە هەرێمی کوردستان خۆیان ڕێکبخەنەوە "بێگومان ئەمە پڕوپاگەندەی میدیای

زۆر گرنگە کە خۆبەڕێوەبردنی هەرێمی کوردستان لەناو دەستووری عێراقیدا نووسرایەوە، شیعە بە دوو دڵییەوە ئەم هەنگاوەیان هەڵگرت، بەڵام چاریشیان نەبوو

بەم دواییە هێزەکانی شیعە هەوڵیانداوە کە لە ناوچەکانی باکووری بەغدا تەنیا هێزەکانی شیعە کۆنترۆڵی بکات، ئەمەش لە پێناوی ئەوەی بتوانن گەڕەکە شیعە نشینەکان لە سوننە نشینەکان جیا بکەنەوە

تورکیایە" ئەم حاڵەتەش مەترسییەکی ئەوتۆیە کە هەر ڕۆژێک ژەنراڵە تورکەکان کۆنترۆڵی خۆیان لەدەست بدەن و بڕیارێکی پێچەوانە بدەن.

چوارەم/ سیاسەتی ئەمەریکا

ئێستا هیچ کەسێک ناتوانێت هێرشێکی جدی دژ بە مافەکانی کوردستان ئەنجامبدات لەبەر ئەوەی ئەمەریکا لەو ناوچەیەیە، بەڵام زۆربەی ئەمەریکییەکان ئێستا پێیان وایە شەڕی عێراق هەڵەیەک بوو، زۆربەی ئەمەریکییەکان دەخوازن هێزەکانی ئەمەریکا کەمبکرێتەوە، نزیکەی ٥٠٪ش وایان لاپەسندە کە دەستبەجێ هێزەکانی ئەمەریکا بکشێتەوە. لەو کاتەوەی ئەو بۆچوونە هاتۆتە ئاراوە بە چەند گۆڕانکارییەکی سادە لە سیاسەتی ئەمەریکا ناتوانێ شەڕی نێوان سوننە و شیعە کۆتایی پێ بێت و حکومەتێکی ئەوتۆ لە عێراق دامەزرێنێ کە کاریگەری هەبێت و دۆستی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا بێت، گوشارەکان لەسەر حکومەتی ئەمەریکا بە ئاراستەی کشانەوەی هێزەکانی لە عێراق لە زیادبووندایە.

گریمان کاتێک بڕیاری کشانەوە دەدرێت، ئەوجا لەلایەن ئەم سەرۆکەوە "جورج بوش" بێت یان سەرۆکێکی دیکە، ئەم بڕیارە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا ناچار دەکات ڕووبەڕووی کۆمەڵێک پرسیار بێتەوە:

یەکەم/ ئایا پەیوەندی نێوان ئەمەریکا و کوردی عێراق بەردەوام دەبێت ئەویش بە دانانی هێزێکی کەمی ئەمەریکا لە کوردستاندا؟

بێگومان ئەم حاڵەتە لەلایەن سیاسەتسازان و ڕای گشتی ئەمەریکاوە بە گرنگترین بەرژەوەندی ئەمەریکا لە هەرێمەکەدا سەیر ناکرێت.

دووەم/ بەرامبەر پرۆگرامی نیوکلیاری ئێران چی دەکات؟

زۆربەی چاودێران پێیان وایە کە دەتوانێ شتێکی کەم بکات، بەڵام ئەم بۆچوونە تا ئێستا کۆنترۆڵی سیاسەتی ئەمەریکای نەکردووە.

سێیەم/ ئەمەریکا بەرامبەر هەژموونی ئێرانی لە هەرێمەکەدا چی دەکات، لەکاتێکدا ئێران پشتگیری بزاڤە شیعەکان لە وڵاتانی سوننە و باشووری کەنداو دەکات.

چوارەم/ پەیوندی نێوان ئەمەریکا و شیعەستان چۆن دەبێت؟

ئێستا کەمینەی شیعەی عێراق دەخوازن سەربە ئێران بن، بەڵام ئەوکاتە ئەمەریکا چی دەکات کە زۆرینەی شیعە گەیشتە قەناعەت کە ئەوەی دەیخوازن لە ڕێگەی ئەمەریکاوە بەدەستی ناهێنێ.

پێنجەم/ ئەمەریکا سەبارەت پەیوەندی لەگەڵ تورکیا چۆن ڕەفتار دەکات؟ پەیوندی نێوان تورکیا و ئەمەریکا لەسەر مەسەلەی عێراق و هەروەها یەکێتی ئەوروپاش ئاڵۆزی تێکەوتووە.

تورکیا هەست دەکات، بەهۆی دواخستنی بە ئەندام بوونی لە یەکێتی ئەوروپادا، پارتە ئیسلامییە سیاسییەکانی تورکیا زۆر بەهێز بوون، هەندێک لەو پارتە ئیسلامییانە خەریکە زیاتر دژی ڕۆژئاوا ڕادەوەستن، بۆیە ئەمەریکا پێویستە پێش ئەوەی هەموو شتێکی لەدەست بچێ بە هەر نرخێک بێت دەبێ پەیوەندی لەگەڵ تورکیا ڕێک بخاتەوە.

پێدەچێ ئەمەرکیا تەنیا بۆ هەڕەشەی ئێرانی پشت بە هێزێکی لۆکالی وەک کوردستان ببەستێ، ئەمەش وادەکات ئەمەریکا یارمەتیدەر بێت، گرفتی سەرەکی لێرەدا ئەوەیە ئەوانەی بڕیاری سیاسی لە ئەمەریکا دروست دەکەن، لەوانەیە بەو جۆرە بڕیاربدەن کە پێویستیان زیاتر بە لایەنی دیکە هەیە زیاتر لە کوردستان.

سەرکردە ئەمەریکییەکان چی دەکەن، ئەگەر بەشێک لە هاریکاری تورکیا بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئێران، بەو مەرجە بێ ئەمەریکا دەستبەداری کورد بێت؟ یان ئەگەرێکی دیکە کە ڕێژەی ڕوودانی زۆر کەمە، ئەگەر شیعەستان داوای هەمان مەرجی کرد بۆ هاریکاریکردن لەگەڵ ئەمەریکادا؟ یان سعودیە بۆ بەهێزبوونی پێگەی سونە لە عێراقدا هەمان داوای لە ئەمەریکا کرد؟

ئەمانە تەنیا ئەو مەترسییە ئاشکرایانەن، کاتێک ناوچەیەکی گرنگی وەک کەنداوی فارسی ڕووبەڕووی ناسەقامگیری دەبێتەوە، لەم حاڵەتەدا خاڵی سەرەکی و گرنگ بۆ کورد ئەوە دەبێت، کە دەبێ بزانن ناتوانن تاسەر پشت بە ئەمەریکا ببەستن، هەروەها دەبێ بزانن کە کورد زۆر کەم دەتوانێت کاریگەری لەسەر بڕیاری ئەمەریکی هەبێت ئەگەر ئەو ڕووداوانە هاتنە پێشەوە، کورد دەبێ بزانێ ئەمە کارێکی عادیلانەیە، بەڵام چاوەڕواننکراویش نییە.

ئەمەریکا پێشتر پشتی کوردی بەرداوە، کاتێک بینی بەرژەوەندییەکانی لە کورد گرنگترە، هەر بۆ نموونە ساڵی ١٩٧٥ کاتێک شای ئێران و سەدام حوسێن لەسەر شەتولعەرەب ڕێککەوتن.

کورد پێویستە بیر لەوە بکاتەوە چۆن پەیوندییەکانی خۆی بەبێ پشتگیری ئەمەریکا لەگەڵ هاوسێکانی ڕێکبخاتەوە، بۆ ئەمەش دەبێ دوو هەنگاوی گرنگ هەڵبگرێت:

مەسەلەی پەکەکە، هەروەها بەڵێندان بە ئێران بەوەی پشتگیری جیابوونەوەی کوردی ئێران ناکەن دوای ئەوەی هێزەکانی ئەمەریکا عێراق بەجێدەهێڵن.

لەوانەیە پاراستنی سەلامەتی کوردستان بە پشت بەستن بەوەی هاریکاری کوردی شوێنەکانی دیکە نەکات قورس بێت، بەڵام ئەمە ئەو بارودۆخەیە کە دەبێ کوردی عێراق پێشتر ڕووبەڕووی بێتەوە.

ڕەوایە کورد هەوڵبدات کە لە ریفراندۆمی یەکلاکردنەوەی چارەنووسی کەرکووک زۆرینە مسۆگەر بکات، بەڵام دەبێ بۆ بەڕێوەبردنی شارەکە پشت بە پێکەوە ژیان ببەستێ نەک هەوڵدان بۆ پاکتاوی ڕەگەزی، ئەمە لەکاتێکدا دەبێ ئەوەش بزانن کە بە تورکمانەکان و عەرەبەکانەوە بە توندی دژی ئەم سیاسەتە ڕادەوەستن، بەڵام ئیزعاجی شیعە و ئەمەریکا و تورکیا هێندەگرنگ نابێ